

STORTINGET

Innst. 424 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 137 S (2024–2025)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2018/2001 om å fremme bruk av energi fra fornybare energikilder (fornybardirektivet (2018)), som rettet i 2020 og 2022, og med endringer gjennom delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759

Til Stortinget

Sammendrag

Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/2001 om å fremme bruk av energi fra fornybare energikilder, som rettet i 2020 og 2022, og som opphever direktiv 2009/28/EF, heretter kalt fornybardirektivet (2018), ble vedtatt i EU 11. desember 2018. Fornybardirektivet (2018) er en del av «Ren energi-pakken», som består av åtte rettsakter på energiområdet. Fornybardirektivet (2018) erstatter fornybardirektiv 2009/28/EF, som ble innlemmet i EØS-avtalen i 2011, og som er gjennomført i Norge, jf. Prop. 4 S (2011–2012). Delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759 av 14. desember 2021 endrer vedlegg VII til fornybardirektivet (2018) med hensyn til en metode for å beregne mengden fornybar energi som brukes til kjøling og fjernkjøling.

Det er lagt til grunn at fornybardirektivet (2018) er EØS-relevant. Det legges opp til at fornybardirektivet (2018) og delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759 blir innlemmet i EØS-avtalens vedlegg IV (Energi).

I EU er fornybardirektivet (2018) revidert og endret gjennom europaparlaments- og rådsdirektiv 2023/

2413, som ble vedtatt 18. oktober 2023. Beslutningen i EØS-komiteen gjelder fornybardirektivet (2018), og ikke endringer som følger av direktivet av 2023.

Direktivet krever ikke lovendring, og dagens politikk og eksisterende virkemidler kan i all hovedsak videreføres. Departementets vurdering er derfor at saken ikke er av særlig stor viktighet, slik dette forstås etter Grunnloven § 26 andre ledd. Da arbeidet med å vurdere innlemmelse av fornybardirektivet i EØS-avtalen tok til, ble det foreløpig lagt til grunn at Stortingets samtykke skulle innhentes. Energiministeren har derfor i ulike sammenhenger under arbeidet gitt uttrykk for at saken ville bli lagt fram for Stortinget. I lys av dette har departementet besluttet å innhente Stortingets samtykke til deltakelse i EØS-komiteens beslutning selv om dette ikke er påkrevet etter Grunnloven.

For at EØS-komiteens beslutning skal kunne tre i kraft så tidlig som mulig, legges det opp til at Stortingets samtykke innhentes før beslutningen er truffet i EØS-komiteen. Det er ikke ventet at det vil bli vesentlige endringer til den endelige beslutningen i EØS-komiteen. Dersom den endelige beslutningen skulle avvike vesentlig fra utkastet som er lagt fram i denne proposisjonen, vil saken bli lagt fram for Stortinget på nytt.

Det er ikke behov for lovendringer for å gjennomføre fornybardirektivet (2018) i norsk rett. Direktivet gjennomføres i norsk rett ved endringer i forskrifter gitt i medhold av lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi (energiloven), lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) og lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven). Energidepartementet og Klima- og miljødepartementet vil utarbeide de nødvendige forskriftene.

Energidepartementet tilrår samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2018/2001 om å fremme bruk av energi fra fornybare energikilder, som rettet i 2020 og 2022, og med endringer gjennom delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Komiteens behandling

Komiteen har som ledd i behandlingen åpnet for skriftlige innspill og mottatt 7 høringsinnspill. Foreløpig innstilling til saken ble avgitt 23. mai 2025, og innstilling ble sendt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse. Se innstillingens kapittel 4.

Sakens dokumenter, inkludert de skriftlige innspillene, er tilgjengelige på sakssiden på Stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, lederen Ingvild Kjerkol, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Sigurd Kvammen Rafaelsen, fra Høyre, Kari Sofie Bjørnsen, Michael Tetzschner, Bård Ludvig Thorheim og Ove Trellevik, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, Lisa Marie Ness Klungland og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, May Helen Hetland Ervik og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til at regjeringen i Prop. 137 S (2024–2025) tilrår samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2018/2001 om å fremme bruk av energi fra fornybare energikilder, som rettet i 2020 og 2022, og med endringer gjennom delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Komiteen viser til at Fornybardirektivet (2018) er en del av «Ren energi-pakken» som består av åtte rettsakter på energiområdet. Fornybardirektivet (2018) erstatter fornybardirektiv 2009/28/EF, som ble innlemmet i EØS-avtalen i 2011 og som er gjennomført i Norge, jf. Prop. 4 S (2011–2012).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, viser til at regjeringen legger til grunn at fornybardirektivet (2018) er EØS-relevant.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at fornybardirektivet (2018) er en sentral del av EUs energi- og klimarammeverk fram mot 2030. I tillegg til klimahensyn er fornybardirektivet (2018) begrunnet med behovet for sikker energiforsyning i Europa til rimelige priser, teknologisk utvikling og innovasjon samt industrielt lederskap. I perioden fra direktivet ble vedtatt i 2018, og fram til i dag har den sikkerhetspolitiske betydningen av å satse på fornybar energi i Europa økt ytterligere.

Også for Norge vil en høyere andel fornybar energi i det samlede sluttbruket bidra til å redusere nasjonale klimagassutslipp. Dette flertallet har merket seg at Norge i utkastet til EØS-komitebeslutning har forhandlet fram tre EØS-tilpasninger. Det er presisert at EØS/EFTA-statene ikke skal bidra til EUs felles måloppnåelse i 2030 for fornybar energi i sluttbruket. I stedet vil det etableres veiledende nasjonale fornybarmål for 2030. Videre skal norske energimyndigheter gis mulighet til å forlenge tidsfristen for konsesjonsbehandling med inn til ett år når det foreligger konsultasjonsplikt med samiske interesser. Den tredje EØS-tilpasningen dreier seg om beregningsmetoden for fornybar energi i varme- og kjølesektoren.

Dette flertallet merker seg at direktivet ikke krever lovendring, og at dagens politikk og eksisterende virkemidler i all hovedsak kan videreføres.

Dette flertallet viser til at Norge gjennom EØS har full adgang til EUs indre marked, som består av 30 land og over 450 millioner innbyggere. Over 400 000 norske arbeidsplasser i eksportrettede næringer og relatert sysselsetting er direkte understøttet av EØS.

Dette flertallet vil understreke EØS-avtalens avgjørende betydning for norsk økonomi og næringsliv og at det er av stor betydning at Norge opprettholder våre forpliktelser i avtalen.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, mener at energiområdet er viktig i vårt samarbeid med EU og Norge. Dette flertallet støtter at rettsaktene om fornybar energi, energieffektivisering og forbruk av energi i bygninger innlemmes i EØS-avtalen. Regelverket i direktivene har positive konsekvenser for norsk næringsliv og støtter opp om viktige norske politiske mål om å fremme fornybar energi og energieffektivisering.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at «Ren energi-pakken» ble vedtatt i EU i 2018 og 2019 og består av åtte rettsakter. Regjeringen har valgt å kun foreslå at fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet skal tas inn i EØS-avtalen, mens regjeringen vil utsette implementeringen av de fem gjestående rettsaktene i Ren energi-pakken i minimum fem år.

Disse medlemmer støtter implementering av de foreslåtte rettsaktene, men mener det er kritikkverdig at regjeringen velger å utsette de gjestående. Disse medlemmer kan ikke se at regjeringen har redegjort for hvilke konkrete nasjonale interesser som utfordres av de fem gjestående rettsaktene, hvilke utfordringer det kan skape for norske aktører at rettsaktene ikke blir implementert, og hvilke konsekvenser utsettelsen får for implementeringen av andre EØS-relevante rettsakter på energiområdet. Disse medlemmer mener det er bekymringsverdig at regjeringen gir et løfte om fem års utsettelse uten å ta høyde for utviklingen nasjonalt og i Europa kommende år. Det politiske løftet om utsettelse fremstår som taktisk begrunnet og ikke basert på faktiske realiteter.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at EUs fjerde energimarkedspakke består av fire forordninger og fire direktiver, som både viderefører og erstatter tidligere energimarkedspakker, samtidig som de introduserer nye og mer omfattende regler på energiområdet. Disse medlemmer ser energimarkedspakken som en helhetlig pakke og understreker at konsekvensene av en eventuell innlemmelse i EØS-avtalen må vurderes samlet, særlig med hensyn til suverenitetsavståelse og nasjonal politisk kontroll.

Disse medlemmer peker videre på at Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen har blitt utvidet betydelig siden avtalen ble inngått, også på områder som ligger utenfor de fire friheter. Energiområdet er blant de sektorene der regelverket er i rask utvikling og har blitt stadig mer omfattende og inngripende. At disse reglene tas inn i norsk lov, innebærer etter disse medlemmers syn en gradvis innsnevring av det nasjonale handlingsrommet, der stadig mer suverenitet avstås til Den europeiske union.

Disse medlemmer uttrykker bekymring for at innlemmelsen av rettsaktene i fjerde energimarkedspakke vil skape presedens for fremtidig integrasjon, der oppdaterte rettsakter kan bli tatt inn i EØS-avtalen med begrenset nasjonal innflytelse. EU vedtok i 2023 det oppdaterte fornybardirektivet (direktiv (EU) 2023/2413), som vil representere et ytterligere inngrep i nasjonal politikk på energiområdet. Disse medlemmer advarer mot en utvikling der Norge i økende grad

underlegges et europeisk energiregelverk som ikke er tilpasset norske forhold, og mener det vil være vanskelig å reversere en slik utvikling dersom fjerde energimarkedspakke først innlemmes i EØS-avtalen.

Videre viser disse medlemmer til at innlemmelse av fjerde energimarkedspakke vil innebære at Norge i praksis blir fullt integrert i EUs energiunion. Etter disse medlemmers oppfatning vil en slik integrasjon redusere nasjonal politisk kontroll, som videre reduserer handlingsrommet for å håndtere problemer i det norske kraftsystemet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil konstatere at EØS-avtalen er en svært viktig avtale for Norge innenfor en rekke ulike områder. Samtidig er det grunn til å sette spørsmålsteget ved utviklingen, der avtalens rammer i økende grad utvides fra det opprinnelige formålet. Disse medlemmer mener at det på generelt grunnlag må være mulig å diskutere anliggender som påvirker Norge, og samtidig være tilhenger av EØS-avtalen. Disse medlemmer mener også at forholdet mellom Norge og EU er basert på gjensidig avhengighet, og at Norge er en svært viktig samarbeidspartner for EU, noe avtalens utvikling også bør gjenspeile.

Disse medlemmer mener at mengden reguleringer og rapporteringskrav fra EU er problematisk. Revisjoner av EUs forordninger og direktiver fremsettes samtidig stadig oftere og blir stadig strengere. Trenden er tydelig, og disse medlemmer viser til at EU har tapt konkurransekraft mot resten av verden, jf. Draghi-rapporten fra 2024. Disse medlemmer mener at tapt konkurransekraft henger tydelig sammen med reguleringsiveren i EU innenfor stadig flere områder, og anser dette som en svært uheldig utvikling.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at direktiver og forordninger i den fjerde energimarkedspakken fra EU bør behandles samlet, og at det er en prinsipiell debatt som må vurdere konsekvensene for Norge og generell suverenitetsavståelse. Disse medlemmer mener videre at direktiver og forordninger hvor unntak eller tilpasninger som ivaretar norske interesser, ikke oppnås i tilstrekkelig grad, ikke skal innlemmes.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt viser til at i fornybardirektivet artikkel 16 fremgår det at «Artikkel 16 er ny, og setter krav til tilrettelegging og varighet av prosesser for utstedelse av tillatelser. Reglene skal sikre en rask behandlingsprosess av konsesjoner for utbygging av fornybar energi». Videre fremgår det i artikkelen at tidsfristen for større anlegg er på 2 år, mens de mindre anleggene vil få en frist på 1 år. Begge fristene kan forlen-

ges med 1 år ved såkalte ekstraordinære omstendigheter. Disse medlemmer mener i utgangspunktet at kortere saksbehandlingstid er positivt så lenge saksbehandlingen gis tilstrekkelig tid. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for eksempelvis vindkraftprosjekter ligger på seks til syv år i Norge (samfunnøkonomi.no, EUs fornybardirektiv og forsvarlig saksbehandling).

Disse medlemmer viser til skriftlig høringsinnspill fra Nei til EU der det fremgår at:

«Energidepartementet vurderer at kommunenes planprosesser er unntatt fra tidsfristen. Direktivteksten er derimot bredt formulert, og sier fristen gjelder «alle relevante kompetente myndigheters prosedyrer» (artikkel 16 pkt. 4). Siden juli 2023 er kommunene planmyndighet for vindkraftanlegg på land. I og med at områdeplan er nødvendig for konsesjonsbehandlingen av vindkraft, er det en tvilsom tolkning at denne planprosessen er helt unntatt når formålet med direktivet er raskere konsesjonsprosesser. Direktivet gir bare unntak for klageadgang og søksmål. I behandling av vindkraft legges det nå som kjent opp til en parallell prosess, der en kommunes områderegulering samordnes med søknaden om konsesjon. Også på denne måten slår tidsfristen inn i den kommunale planprosessen når konsesjonssøknaden behandles samtidig.»

Disse medlemmer mener at saksbehandlingstiden i artikkel 16 er problematisk, og at den ikke gir lokale myndigheter tilstrekkelig tid til å vurdere anliggende. Dersom gjennomsnittlig saksbehandlingstid i Norge ligger på seks til syv år, vil en skjerping av kravet til forespeilede frister anslagsvis føre til en uforsvarlig kort saksbehandlingsperiode. I dette medfølger også en utfordring vedrørende lokale myndigheters vetorett i vindkraftspørsmål. Disse medlemmer mener at for korte frister innskrenker lokale myndigheters muligheter til forsvarlig utredning, og anser dette som uheldig.

Disse medlemmer registrerer at hovedinnholdet i direktivet er at fornybarandelen av totalt energiforbruk i 2030 skal være minst 32 pst. på EU-nivå, og at å sørge for dette er et kollektivt ansvar for medlemslandene. Direktivet åpner for ulike tiltak fra medlemslandene for å nå målet og etablerer oppfølgingsmekanismer dersom fremlagte nasjonale tiltaksplaner fremstår som utilstrekkelige. Det er også utførlige beregningsregler for fornybarandelen. Norge, Liechtenstein og Island er ikke tenkt å bidra til EUs kollektive mål. Disse medlemmer registrerer også at Energidepartementet arbeider for en EØS-tilpasning på dette punktet, og at en løsning kan være at Norge og øvrige EFTA-land selv setter indikative (ikke-bindende), nasjonale mål for andel fornybar energi.

Disse medlemmer mener punktet om at Norge ikke skal bidra til EUs kollektive mål, må være helt avklart før direktivet implementeres.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt registrerer at statsråden slår fast at saksbehandlingsfristene kun skal gjelde det statlige leddet av konsesjonsbehandlingen, og at eventuell klagebehandling skal skje utenfor denne fristen. Disse medlemmer mener det er svært viktig at kommunenes behandling i konsesjonsprosesser ikke blir forhastet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at en eventuell innlemmelse av fornybardirektivet i EØS-avtalen ikke går på bekostning av en demokratisk og miljømessig grundig behandling av nye konsesjonssøknader.»

Disse medlemmer viser til at fornybardirektivet er en del av EUs fjerde energimarkedspakke, også kjent som Ren energi-pakken. Samlet vil pakken føre til økt integrering i EUs energiunion og EUs energipolitikk for øvrig.

Disse medlemmer viser til at Norge har en mye høyere fornybarandel enn det som er vanlig blant EU-landene, og at Norge har andre interesser og behov i energipolitikken enn EU. Disse medlemmer mener det ikke har betydning for norsk klimapolitikk å bli tettere integrert i et samarbeid med EU, som vanligvis har mye høyere priser på fornybar kraft enn vi i Norge har.

Disse medlemmer viser til at den nye artikkel 16 i fornybardirektivet gjør at EU-retten utvides til å gjelde prosesser for utstedelse av tillatelser eller konsesjoner til energianlegg. Tidsfrist for saksbehandling er satt til to år, og ett år for oppgraderinger av eksisterende prosjekter og nye prosjekter. I områder med samisk kulturutøvelse får myndighetene mulighet til å bruke ett år mer.

Med innlemmelsen av fornybardirektivet vil kraftprodusenter ha rett på å få behandlet sine saker raskt, selv om myndighetene mener at vurderingen av konsekvenser for miljø, natur o.l. ikke er klare. Disse medlemmer anser dette som en åpenbar svekking av miljøhensynene i utbyggingssaker.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at artikkel 19 i fornybardirektivet strammer inn reglene for opprinnelsesgarantier. Formuleringen som før sa at man kan utstede opprinnelsesgarantier til fornybarprodusenter, altså at dette var en frivillig ordning, er endret til at man *skal* gjøre dette. Dette ble påpekt av flere aktører i høringen høsten 2022.

Kraftprodusentene var naturligvis positive til dette. Fra Energi Norge, nå inngått i organisasjonen Fornybar Norge, påpekes følgende:

«Alle medlemsland må utstede garantier når en produsent av fornybar energi ønsker det, også til subsidiert fornybar produksjon.»

Fra industrien var beskjeden naturligvis en helt annen.

Industri Energi, nå inngått i organisasjonen Styrke, skrev følgende:

«Industri Energi ser med bekymring på at ordningen med opprinnelsesgarantier opprettholdes og formaliseres i fornybardirektivet. I Norge er så og si all strøm som produseres – 98 prosent, fornybar. Opprinnelsesgarantier sår på feilaktig grunnlag tvil om norske industrivarers lave karbonavtrykk og risikerer å undergrave fordelene av å bruke fornybar energi til fremstilling av industrivarer. De fleste opprinnelsesgarantier fra norske kraftselskap selges derfor til utlandet.»

Arbeidsgiverne i industrien var inne på det samme. Norsk Industri tok opp temaet og skrev dette:

«Rent markedsbaserte metoder for beregning av klimafotavtrykk (for eksempel opprinnelsesgarantier) undergraver Norges konkurransefortrinn som en grønn industrilokasjon.»

Kraftprodusentene vil gjerne tjene penger på å selge opprinnelsesgarantier ut av landet. Det gjør at selskaper som bruker strøm fra lokale kull- og gasskraftverk, kan grønngvaske seg. Men for norske bedrifter som skal vise at de bruker fornybart, blir det en ulempe å konkurrere i det samme markedet.

Som partileder Jonas Gahr Støre (Arbeiderpartiet) sa til frifagbevegelse.no i juni 2019:

«– Når 98 prosent av all strømproduksjon i Norge er fornybar, og vi produserer mer enn vi selv bruker, hvorfor skal vi da belaste norske bedrifter med å kjøpe papirgarantier for at strømmen de bruker er ren.

Når du kjøper kraft må du kunne bevise at det er produsert like mye fornybar energi som du kjøper. Det er et papirspill som undergraver vårt konkurransefortrinn. Det må vi gå ut av.»

Til Montel, etter forrige stortingsvalg, i oktober 2021, sa klima- og miljøminister Espen Barth Eide at ordningen har hatt «perverse effekter i Norge, hvor praktisk all norsk kraft er regnet som ren».

Dette ble uttalt som et forsvar for Hurdalsplattformens formulering om at Arbeiderpartiet og Senterpartiet ville «fjerne ordningen med opprinnelsesgarantier».

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt viser til at representantene Espen Barth Eide og Terje Aasland mfl. fremmet representantforslag om en kraftpolitikk som bygger norsk industri, i juni 2019. I Innst. 127 S (2019–2020) fremmet Arbeiderpartiet tre forslag sammen med Miljøpartiet De Grønne, som disse medlemmer gjerne vil fremme igjen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Statnett melder seg ut av Association of Issuing Bodies (AIB).»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at NVE endrer sine opprinnelsesgarantinetsider til å inkludere et katediagram med fysisk kraftforbruk og til å beskrive tydelig hva som er forskjellen mellom norsk kraftforbruk basert på opprinnelsesgarantier og faktisk fysisk forbruk, samt å gjengi CO₂-intensitet per kraftforsyningskilde, ikke en samlet CO₂-intensitet for restmiksen.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at opprinnelsesgarantier ikke skal ha noen innvirkning på energiforbrukeres klimarapportering. Strømforbruk i Norge, uavhengig av opprinnelsesgarantier, må kunne dokumenteres som fornybart.»

Komiteens medlem fra Rødt har registrert at regjeringen har uttrykt at de tre direktivene; energieffektiviseringsdirektivet, bygningsdirektivet og fornybardirektivet ikke handler om strøm og strømmarkedet.

Blant annet har energiminister Terje Aasland sagt til Aftenposten i januar 2025 at:

«Vi behandler ikke det som handler om strøm, strømpriser, Acer eller strømmarkedet nå.»

Dette medlem mener at dette ikke stemmer. Det er velkjent at opprinnelsesgarantier også påvirker strømmarkedet og strømproduksjonen. Dette skriver Statnett om, blant annet i rapporten «Negative markedspriser – Årsaker og konsekvenser» fra september 2023.

I rapporten skriver Statnett at opprinnelsesgarantier kan motivere kraftselskaper til å fortsette produksjonen i perioder med minuspriser. Dette medlem mener at dette kan føre til overproduksjon og at kraft som kunne blitt spart i magasinene, produseres for raskt. Dette medlem vil peke på at opprinnelsesgarantier også kan gå ut over forsyningssikkerheten, om eiere av vannmagasiner ser seg nødt til å opprettholde forpliktelsene i en avtale om opprinnelsesgarantier, og produserer kraft når vann skulle blitt spart. Naturligvis påvirker avtaler som dette strømforsyningen og strømmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil også fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stanse utstedelsen av opprinnelsesgarantier.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at opprinnelsesgarantier ikke kan selges til utenlandske aktører.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt understreker at fornybardi-

rektivet, utover disse særlig viktige bestemmelsene og noen andre, inneholder mange helt ukontroversielle regler, blant annet om standarder for drivstoff. Disse medlemmer mener at regjeringen burde undersøkt-muligheter for å innføre slike regler, uten å innføre regler som svekker Norges handlingsrom når det gjelder disse såkalte opprinnelsesgarantiene eller hvordan vi legger opp konsesjonsbehandlingen av kraftanlegg.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at Stortinget våren 2025 har behandlet Innst. 196 S (2024–2025) om to representantforslag fra Senterpartiet og Rødt om å hindre innføringen av EUs fjerde energimarkedspakke i Norge.

Medlemmene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmet følgende forslag i Innst. 196 S (2024–2025):

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at rettsaktene i EUs fjerde energimarkedspakke ikke skal innlemmes i norsk rett.»

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å melde Norge ut av EUs energibyrå ACER.»

«Stortinget ber regjeringen legge ned veto mot at EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) innlemmes i EØS-avtalen, og meddele dette i EØS-komiteen i tråd med EØS-avtalen artikkel 102.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere direktivene og forordningene i EUs fjerde energimarkedspakke (Ren energi-pakken) samlet og vurdere suverenitetsavståelsen i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk.»

«Stortinget ber regjeringen sette i gang arbeidet med å reversere endringene i intern lovgivning som følge av vedtaket om å innlemme rettsaktene i EUs tredje energimarkedspakke samt medfølgende kommisjonsforordninger i EØS-avtalen og å trekke Norge ut av EUs energibyrå (ACER).»

Komiteens medlem fra Rødt står fortsatt fast på motstanden mot EUs fjerde energimarkedspakke og alle direktivene og forordningene i den, samtidig som dette medlem understreker at noen av de siste artiklene, og de mange vedleggene, er tekniske krav som gjerne kunne vært innført i Norge. Likevel har regjeringen valgt å ikke utforske handlingsrommet og fremmer i stedet forslag om å innføre kontroversielle regler, selv om noen av dem er i strid med egen politikk og politiske plattform.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen si nei til innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2018/2001 om å fremme bruk av energi fra fornybare energikilder (fornybardirektivet (2018)), som rettet i 2020 og 2022, og med endringer gjennom delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere konsekvensene av en eventuell innlemmelse i EØS-avtalen av fornybardirektivet i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk over tid, og rapportere tilbake til Stortinget om dette.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan Norge kan harmonisere reglene om fornybar energi i transportsektoren, om biodrivstoffer og andre lignende tekniske regler med EU, uavhengig av innlemmelsen i EØS-avtalen av hele fornybardirektivet, og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt viser til at EU har vedtatt en ny utgave av fornybardirektivet i 2023, som vil sørge for enda kortere tidsfrister og rask behandling av energianlegg som vindkraft, blant annet.

Komiteens medlem fra Rødt viser til at statsråden har bekreftet regjeringens planer om å innføre den nyeste versjonen av direktivet. Som svar på spørsmål fra dette medlem i Europautvalget torsdag 6. mars, om planene for implementering av 2023-versjonen av fornybardirektivet, som følge av at regjeringen vil innføre 2018-versjonen av direktivet svarte statsråden:

«Så til spørsmålet om at når vi først tar 2018, må vi vel ta 2023 også. Ja, hensikten er jo det.»

Dette medlem mener at et eventuelt vedtak av direktivet fra 2018 legger opp til vedtak av direktivet fra 2023.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener at regjeringen snarest bør legge fram revidert fornybardirektiv fra 2023 for Stortinget.

Disse medlemmer viser til at revidert fornybardirektiv beskriver såkalte «Renewables acceleration areas», eller fornybare akselerasjonsområder. Dette er spesi-
fikke områder på land, langs kysten og til havs eller i innlandsvann som medlemslandene kan vurdere som spesielt egnet for utbygging av fornybar energi. Medlemslandene bestemmer selv størrelse på disse områdene og hvilken type fornybar teknologi som skal bygges. Disse medlemmer har merket seg at kravet om slike aksele-

rasjonsområder har vært en uttalt bekymring hos motstanderne av implementeringen av Ren energi-pakken.

Disse medlemmer har også merket seg at direktivet fastslår at medlemslandene, i utvelgelsen av akselerasjonsområder, bør prioritere kunstige og allerede bebyggede overflater som for eksempel tak og husfasader, transportinfrastruktur, parkeringsplasser, avfallsanlegg og industriområder. Dette er områder der naturkonsekvensene i de fleste tilfeller vil være nær null.

Disse medlemmer anser en utbygging av fornybar energi på slike såkalte grå arealer som fornuftig energipolitikk. Det gjelder også utbygging av vindkraft.

Disse medlemmer viser til at både Norge og verden trenger mer fornybar energi, og har problemer med å se logikken i en motstand mot vindkraftutbygging som er så prinsipiell at man sier nei til utbygging selv i områder der utbygging åpenbart ikke kommer i konflikt med naturhensyn eller andre viktige samfunns-hensyn, som for eksempel i industriområder, på parkeringsplasser og ved avfallsanlegg.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne er av den klare oppfatning at det i et både miljøpolitisk, energipolitisk og sikkerhetspolitisk perspektiv vil være en fordel for Norge å knytte seg tettere til det europeiske energisystemet.

Disse medlemmer viser til at den versjonen av fornybardirektivet som regjeringen nå foreslår å implementere i norsk rett, allerede er erstattet av et revidert fornybardirektiv (2023/2413) i EU. Disse medlemmer beklager at Stortinget og regjeringen har forvillet seg inn i en debatt om å innføre et sju år gammelt direktiv i stedet for å diskutere hvordan man best kan implementere de nyeste direktivene og forordningene i ren energi-pakken i norsk rett.

Disse medlemmer er kritiske til at regjeringen har varslet at den ikke vil implementere hele Ren energi-pakken i norsk rett i neste stortingsperiode. Regjeringen har dermed valgt å ofre en energi- og klimapolitikk som faktisk kutter utslipp og øker forsyningssikkerheten, i et forsøk på å vinne velgere fra partier som er mot tettere samarbeid med Europa, mot kraftutveksling og mot fornybar energi. Det skjer i en tid der klimakrisen er mer akutt enn noensinne, og der forsyningssikkerhet og uavhengighet fra fossil energi er viktigere enn noen gang. En slik proteksjonistisk tilnærming til energi- og klimapolitikk er, slik disse medlemmer vurderer det, uansvarlig i vår tid.

Disse medlemmer viser til at de resterende rettsaktene i Ren energi-pakken er viktige for norsk energi- og klimapolitikk. Blant annet vil risikoberedskapsforordningen styrke forsyningssikkerheten gjennom sterkere beredskapssamarbeid med EU om forebygging og håndtering av kriser i kraftmarkedet. Elmarkedsdirektivet og -forordningen inneholder styrkede

forbrukerrettigheter og bedre ressursutnyttelse av kraftmarkedet, mens ACER-forordningen sikrer en enhetlig og transparent regulering av kraftmarkedet.

Disse medlemmer viser til Innst. 198 S (2024–2025), der Miljøpartiet De Grønne og Venstre fremmet forslag om å be regjeringen legge fram styringsforordningen (2018/1999), revidert fornybardirektiv (2023/2413), energieffektiviseringsdirektivet (2023/1791), revidert bygningsenergidirektiv (2024/1275), ACER-forordningen (2019/942), revidert elmarkedsdirektiv (2024/1711), elmarkedsforordningen (2019/943) og forordning om beredskap i elektrisitetssektoren (2019/941) for behandling i Stortinget.

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Foreløpig avgitt innstilling til saken ble sendt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse den 23. mai 2025. Utenriks- og forsvarskomiteen svarte i brev datert den 27. mai 2025. Utenriks- og forsvarskomiteen svarer følgende:

«Utenriks- og forsvarskomiteen viser til energi- og miljøkomiteens utkast til innstilling vedrørende Prop. 137 S (2024-2025) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv om å fremme bruk av energi fra fornybare energikilder, som rettet i 2020 og 2022, og med endringer gjennom delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759.

Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer viser til sine respektive partiers merknader i energi- og miljøkomiteens utkast til innstilling til Prop. 137 S (2024-2025) og har ingen ytterligere merknader.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen si nei til innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2018/2001 om å fremme bruk av energi fra fornybare energikilder (fornybardirektivet (2018)), som rettet i 2020 og 2022, og med endringer gjennom delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere konsekvensene av en eventuell innlemmelse i EØS-avtalen av fornybardirektivet i lys av den samlede integreringen i EUs energipolitikk over tid, og rapportere tilbake til Stortinget om dette.

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:*Forslag 3*

Stortinget ber regjeringen sørge for at opprinnelsesgarantier ikke skal ha noen innvirkning på energiforbrukeres klimarapportering. Strømforbruk i Norge, uavhengig av opprinnelsesgarantier, må kunne dokumenteres som fornybart.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen stanse utstedelsen av opprinnelsesgarantier.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sikre at opprinnelsesgarantier ikke kan selges til utenlandske aktører.

Forslag fra Senterpartiet og Rødt:*Forslag 6*

Stortinget ber regjeringen sørge for at Statnett melder seg ut av Association of Issuing Bodies (AIB).

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sørge for at NVE endrer sine opprinnelsesgarantinetsider til å inkludere et katediagram med fysisk kraftforbruk og til å beskrive tydelig hva som er forskjellen mellom norsk kraftforbruk basert på opprinnelsesgarantier og faktisk fysisk forbruk, samt å gjengi CO₂-intensitet per kraftforsyningskilde, ikke en samlet CO₂-intensitet for restmiksen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:*Forslag 8*

Stortinget ber regjeringen sikre at en eventuell innlemmelse av fornybardirektivet i EØS-avtalen ikke går på bekostning av en demokratisk og miljømessig grundig behandling av nye konsesjonssøknader.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan Norge kan harmonisere reglene om fornybar energi i transportsektoren, om biodrivstoffer og andre lignende tekniske regler med EU, uavhengig av innlemmelsen i EØS-avtalen av hele fornybardirektivet, og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og sine merknader, og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget samtykker i deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2018/2001 om å fremme bruk av energi fra fornybare energikilder (fornybardirektivet (2018)), som rettet i 2020 og 2022, og med endringer gjennom delegert kommisjonsforordning (EU) 2022/759.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 27. mai 2025

Ingvild Kjerkol

leder og ordfører

